

עיון יצחק

פרשת ויקהל
תשפ"ד
גיליון מספר 370

כתיבה ועריכה:
הרב מרדכי גור ראש הכולל

הגיליון השבועי מפינת ההלכה מאת מרן הראשל"צ הרב יצחק יוסף שליט"א

שאלה: ברוח ימים אלו, שמלחמה קשה מתנהלת בדרום בעיר 'עזה', באים החיילים השוהים בעזה, ומנהלים שם את המלחמה ושאלתם בפיהם, מתי הוא זמן קריאת המגילה בעזה, האם דינה כספק מוקפת חומה וקורים בה בי"ד ובט"ו (והשנה ביום ראשון וביום שני) או שאינה מוקפת בוודאי וקורים בה רק בי"ד?

בצפת שבגליל העליון, וכן המנהג בכפר ביריא ובעין זיתון, וסיים שכן נהגו ג"כ בעזה ובדמשק. עכ"ד. והנה ממוצא דבריו אנו למדים שבעזה המנהג היה לקרוא את המגילה בשני הימים, והוא רק הוכיח משם לגבי קריאת התורה בב' הימים אבל הא מיהת שדינה של עזה כמו עיירות המסופקות.

קריאת התורה בפרשת היום בעיירות המסופקות

למעשה, לגבי קריאת התורה בפרשת היום בערות המסופקות, אנו לא עושים כדעתו של התיקון יששכר, אלא ביום השני קוראים בפרשת השבוע, ורק ביום הראשון קוראים בפרשת היום. כן אנו מורים למעשה. וכן מבואר בסדר רב עמרם גאון (דף צד.), בארחות חיים (הלכות פורים סימן לב), ובמחזור ויטרי (סימן רמג) שאין לקרוא בתורה ביום שאינו פורים. מרן הב"י (סימן תרצג) הביא את דבריהם בשתיקה, ומשמע שמודה לדבריהם, שאין קוראים בב' הימים בפרשת היום. ודלא כמו שכתב בכך איש חי (תצוה אות יד) לקרוא בפרשת היום בב' הימים.

דברי השמחה לאי"ש

הראשון לציון הגאון רבי יעקב שאול אלישר, שהיה מכוונה הי"ש"א ברכה', בשו"ת שמחה לאי"ש (סימן ה) נשאל מאת הגאון רבי שמואל מסלנט (שהיה ג"כ גאון עצום) לחוות דעתו לגבי העיר עזה, שידוע להם מפי הקבלה שבעזה היה ישוב של ישראל זמן רב. ואח"כ יותר מששים שנה נתבטל הישוב והוכרחו לצאת משם ועקרו דירתם לעיר חברון. והנה עתה נתעוררו מאחינו בני"י לקבוע דירה שם ועשו בית להתפלל בו וכו', וכעת הגיע חג הפסח ושאלתם בפיהם האם צריכים לעשות חג הפסח ב' ימים כדין חוצה לארץ או כדין ארץ ישראל רק יום אחד. והשיב להם שיעשו ב' ימים טובים של גלויות וינהגו פסח ב' ימים.

יו"ט ב' של גלויות בעזה

אמנם לגבי ענין זה, אם צריך לעשות יו"ט ב' של גלויות בעזה ובאילת - שיש מקומות באילת שאע"פ שהם מכלל מדינת ישראל, אבל אין להם דין של ארץ ישראל - כתבנו בענין זה בילקוט יוסף שביעית (פ"א ס"א). שיש אומרים, שאע"פ שאין דינם כארץ ישראל, מ"מ הדין של יו"ט של גלויות לא

תשובה: תחילה יש לדעת ששאלה זו נשאלת לראשונה לאחר ששנים רבות לא היה יישוב יהודי במקום זה. לפני שנים רבות היתה קהילה גדולה מאד בעזה, ואחרון הרבנים שהיה הרב הראשי לעזה היה הרה"ג ר' ניסים אוחנה זצ"ל, שלימים נהיה הרב הראשי של חיפה.

והנה ידוע מה שנאמר במגילה, על פן היהודים הפְּרָזִים היְשָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזֹת, עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבְּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שְׁמִחָה וּמְשֻׁתָּה וְיוֹם טוֹב וּמְשֻׁלֹּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ. (אסתר ט, יט). ואילו הערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון, קורים את המגילה ועושים את חג הפורים בט"ו לחודש, והוא דין פשוט בתחילת מסכת מגילה (ב.) ובכל הפוסקים.

עיירות המסופקות

כיום העיר שקורים בה בוודאי בט"ו - היא העיר ירושלים. ישנם עוד ערים רבות שיש בהם ספק וקורים בהם בי"ד ובט"ו מספק, כמו העיר טבריה שיש ספק אם ימה הוא חומתה או לא, או ערים שיש בהם ספק בעצם הדבר אם הם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון. וכמו הערים: לוד, אחיסמך, חברון, עכו, צפת, טבריה, באר שבע, ועוד. על העיר טבריה מפורש בגמרא שיש עליה ספק כמבואר במגילה (ה): שחזקיה קרי בי"ד ובט"ו משום דמספקא ליה אם ימה חומתה או לא. דינם של עיירות אלו, שקורים ביום י"ד בברכה כיון שזהו זמן הקריאה לרוב העולם, ואח"כ קורים בט"ו בלא ברכה.

המנהג הקדום בעיר עזה - דברי התיקון יששכר

והנה בספר תיקון יששכר להגאון רבי יששכר בן סוסאן מערבי (ב'מנהגות' על פורים) נשאל, בדין קריאת התורה של פורים (שהיא פרשת 'ויבא עמלק') בערים המסופקות, האם צריכים לקרוא גם ביום השני 'ויבא עמלק' או רק ביום הראשון. וכגון השנה, שביום ראשון קורים בוודאי בפרשת 'ויבא עמלק', והשאלה היא בעיירות המסופקות האם גם ביום שני קורים 'ויבא עמלק', או שקורים בפרשת השבוע.

והשיב לשואלים, שבעיירות המסופקות כגון בצפת, שזה היה מקום מושבו, יש לקרוא את פרשת היום בשני הימים. והוסיף שכן המנהג פשוט

תלוי בזה, אלא תלוי בהגעת השלוחין, ורק מקום רחוק שהשלוחים לא מגיעים אליו עושים בו ב' ימים טובים של גלויות, אבל מקומות קרובים אע"פ שאינם ארץ ישראל עושים בהם יום אחד כיון שהשלוחים מגיעים.

עכ"פ מדבריהם אנו למדים, שלגבי קריאת המגילה היו נוהגים לקרוא את המגילה בעזה ב"ד ובט"ו מספק. והיא כעייירות המסופקות. אולם יש לחלק ולומר, שבזמנם הרי היה בעזה ישוב יהודי שחזר, אולם בזמנינו כבר למעלה מפ' שנה שאין בעזה ישוב יהודי, ואולי כיון שאין שם ישוב יהודי ואין שם עשרה בטלנין, אין צריך לקרוא שם גם בט"ו אלא רק ב"ד.

הסוברים שאין לחלק בזמן הזה

והנה בביאור הלכה (סימן תרפח) הביא בשם שו"ת משאת משה (ח"ב סימן ג) שכפר הסמוך לדרך ונעשה הכרך שמם. קורין בכפר ב"ד. וכן הביא בשם הברכי יוסף שוכר של עכו"ם שאין שם ישראל כלל, הנכנס אליו בפורים קורא בט"ו. עכ"ד הביאור הלכה. ומדבריו מבואר שאין חילוק בדבר, ואע"פ שאין ישוב יהודי בעזה יש לקרוא בב' הימים (כיון שעזה היא ספק). וכן דעתו של החזון איש שיש לקרוא בעזה בב' הימים מספק, כמו שמבואר מדבריו (בסימן קנד סק"ג), כאשר יראה המעיין שם.

ירושלים החדשה

אולם מן האבא זכר צדיק לברכה (בירחון קול סיני, אדר א' תשכ"ז) הביא את דברי הביאור הלכה והחזון"א והעיר עליהם, בנידון דומה, לגבי ירושלים החדשה. שהרי בירושלים העתיקה היה 19 שנה שלא היה ישוב יהודי, והשאלה שם לגבי השכונות החדשות של ירושלים כמו ימין משה ומאה שערים, האם יקראו בט"ו או ב"ד. כי אמנם הם סמוכים לעיר העתיקה, אבל בעיר העתיקה עצמה לא היה ישוב יהודי. והרב הביא שם בשם משאת משה (ח"ב סימן ג) שכתב, שאף עיר המקופת חומה ממזימות יהושע בן נון, אם אין בתוכה קהל ועדה מישראל קורים בעיר הסמוכה לה ב"ד, וכע"ז הביא בברכי יוסף (סימן תרפח סק"ח) מהירושלמי (לפי גירסת הר"ן) שאם הכרך נחרב ונעשה של עכו"ם, הוא וחוצה לו קורים ב"ד. דכך איתא ביר' בו אין קורין בחוצה לו קורין?

עכ"ד הברכ"י. וזה לא כמו שכתב הביאור הלכה בשם הברכי יוסף, שכרך של עכו"ם קורים בט"ו. והעיר שם שלא סיימה קמיה את דבריו. וכן בעמק ברכה (סימן מב אות ה) השיג על דבריו. ומכל זה מבואר דלא כהביאור הלכה והחזון"א.

ולגבי ירושלים החדשה, להלכה בוודאי שיש לקרוא בה בט"ו, כיון שמחוברת ברצף אחד עם העיר העתיקה כעיר שחבורה לה יחדיו, וזה עדיפא מכפר הסמוך לדרך שחבר, כיון שכאן הם דבר אחד לגמרי, ואם הם היו רק ככפר הסמוך לדרך היה מה לדון שבטל שם הישוב היהודי בזמנו, אבל כאן כל ירושלים היא עיר אחת, הקב"ה הותיר לנו שריד במלחמת ששת הימים, אמנם אנחנו עדיין סובלים מהם, כל הפיגועים, כל הרדיפות, מהערבים.

וכן יש להוסיף עוד שבדאי שהחומה מומן יהושע היתה רחבה יותר מהעיר העתיקה, וכמו שאמרו בבבא בתרא (עה:), ירושלים קמייאת תלתא פרסי, וע"ש מהרש"א, שהכוונה שלש פרסאות על שלש פרסאות. וכן העיר בשו"ת ציץ הקודש (ח"א סימן נב אות 1).

ובפרט היום שיש יהודים המתגוררים ברובע היהודי, לכן היום אין ספק. וכמו שהעלה הגאון רבי יצחק הרצוג הלוי בשו"ת היכל יצחק שקורים בט"ו.

העולה מן האמור: חיילים המשרתים כיום במלחמת 'חרבות ברזל' ברצועת עזה, כיון שפסק שם הישוב היהודי במשך עשרות עשרות שנים, אין צריך לקרוא המגילה כי אם ביום י"ד באדר. ואינם צריכים לקרוא שוב בט"ו אף לא בלא ברכה. ואע"פ שדעת הגאון החזון איש (סי' קנד סק"ג) להחמיר בזה. ולהצריך קריאה יומיים מספק. מ"מ הגאון רבי עבדאללה סימך בשו"ת זבחי צדק (ח"ג סימן י), והגאון זכור לאברהם, בית עובד, כף החיים כתבו שאי"צ. ויתכן שאף החזון"א אם היה רואה את דבריהם היה מסכים לדעתם.

ויש להוסיף כאן את מה שכתב הגאון רבי יחיאל מיכל טיקוצ'נסקי בס' ארץ ישראל (סימן ה' אות א) שעייירות המוזכרות במקרא ובתלמוד, ולא הוחזקו שהם העייירות שנמצאים היום, אין קורים בהם אלא ב"ד. כיון שלא נתברר שזהו אותן עייירות מהמקרא באותם הגבולות. עיין שם.

אונס כמ"ש סימן רצג, אך יש לאסור דאין קורין המגילה בשבת. ע"כ. אבל יש לחלק ולומר שכל הגזירה היתה בפורים שחל בשבת אבל לא אם מיקרי וקורא בשבת. שו"ר שכ"כ הגאון חת"ס בהגהותיו על הש"ע (סימן תקפח סק"א) להעיר על המג"א.

ויש עוד אריכות רבה בענין זה, ראה בילקוט יוסף פורים (סימן תרפו אות ב - ג. מהדו' תש"פ עמ' רעח), וכעת נקצר. ולהלכה, כאשר יש אנשים שאנוסים ולא יכולים לקרוא את המגילה בלילה, ופורים חל ביום ראשון. אם יש יכולת בידם לקרוא לפחות אחר השקיעה, בבין השמשות, בוודאי שעדיף לעשות כן. אבל אם אינם יכולים, יתפללו ערבית מבעוד יום, יעשו הבדלה, ויקראו את המגילה מפלג המנחה. ויהי רצון שנשמע בשורות טובות ישועות ונחמות.

שאלה נוספת: חיילים ששוהים במקומות בהם אסור להדליק תאורה בשעות הלילה שואלים, האם יהיה מותר להם להקדים ולקרוא את המגילה בי"ג באדר מפלג המנחה. שכך לא יצטרכו להפעיל תאורה בלילה לצורך הקריאה. וכן רופא שצריך לעשות ניתוח דחוף במוצאי שבת, האם מותר לו לקרוא מפלג המנחה. שאלה זו השנה מקבלת משנה תוקף כיון שהשנה י"ג באדר חל בשבת, והשאלה אם מותר להם לקרוא את המגילה בשבת.

בשולחן ערוך (סימן תרצב ס"ד) מבואר שמי שקשה עליו, יכול לשמוע קריאת המגילה מפלג המנחה של י"ג באדר, אך שם מדובר כשי"ג באדר חל בחול, ולכן מותר בשעת הדחק לקרוא מפלג המנחה, אבל השנה י"ג באדר חל בשבת, ויש לדון אם גם מותר או לא. והמג"א (סק"ל) כתב בזה"ל: נראה לי שאפילו בשבת מותר לעשות כן כשיש לו איזה

מתעשה במסדותינו

לעילוי נשמת הרב מיכאל בן פרוחה זצ"ל נשיא המוסדות

לקבלת העלון במייל ולכל הארה והערה: לתרומות והנצחה עמותת חזון מיכאל: בנק מזרחי טפחות סניף 591 מ.ח. 105767
ניתן להאזין לשיעור בכל יום שישי בשעה 15:40 ברשת מורשת ובישיור חוזר בטלפון: 0799165000
m0507497878@gmail.com